

Sygn. akt III AUa 924/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lutego 2014 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maria Salańska - Szumakowicz
Sędziowie:	SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń (spr.) SSA Grażyna Horbulewicz
Protokolant:	stażysta Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 12 lutego 2014 r. w Gdańsku

sprawy K. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o wznowienie wypłaty emerytury - na skutek skargi K. Z. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 16 lutego 2012r.. sygn.akt VI U 3302/11

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 28 lutego 2013 r., sygn. akt VI U 34/13

zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 i oddała skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 16 lutego 2012 r. sygn. akt VI U 3302/11.

Sygn. akt III AUa 924/13

UZASADNIENIE

W dniu 31 grudnia 2012 r. do Sądu Okręgowego w Bydgoszczy wpłynęła skarga

K. Z. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 16 lutego 2012 r.

w sprawie VI U 3302/11. W uzasadnieniu skargi ubezpieczona powołała się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12 (Dz. U. z 2012 r., poz. 1285).

Pismem procesowym z dnia 20 lutego 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., nawiązując do treści skargi o wznowienie postępowania, wskazał m.in., że ubezpieczona jest uprawniona do emerytury od dnia 3 września 2008 r., pozostając jednocześnie zatrudniona w (...) spółka z o. o. w B., które to zatrudnienie uzasadniało właśnie

zawieszenie świadczenia. Pozwany decyzją z dnia 15 lutego 2013 r. wznowił ubezpieczonej wypłatę emerytury od dnia 22 listopada 2012 r., tj. od dnia wejścia w życie ww. wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Na rozprawie w dniu 28 lutego 2013 r. skarżąca oświadczyła, że po złożeniu odwołania organ rentowy podjął wypłatę emerytury z dniem 22 listopada 2012 r., dlatego też podtrzymała skargę w zakresie wypłaty za okres od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r. Oświadczyła także, że otrzymała już spłatę emerytury od 22 listopada 2012 r. do 28 lutego 2013 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy – VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie VI U 34/13 zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję organu rentowego, w ten sposób, że zobowiązał organ rentowy do wypłaty emerytury należnej K. Z. za okres od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r. (punkt pierwszy), a w pozostałym zakresie postępowanie umorzył (punkt drugi).

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji.

K. Z. wniosła odwołanie od decyzji pozwanego z dnia 13 października 2011 r. mocą, której wstrzymano jej prawo do emerytury od dnia 1 października 2011 r. stosownie do treści art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.) oraz art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw. Odwołująca podniosła wówczas, że przedmiotowa decyzja pozbawia praw nabytych wynikających z konstytucyjnej zasady demokratycznego państwa prawa. Wyrokiem z dnia 6 lutego 2012 r., wydanym w sprawie VI U 3302/11 Sąd Okręgowy w Bydgoszczy - VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, oddalił odwołanie od decyzji pozwanego z dnia 13 października 2011 r.

Wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12 Trybunał Konstytucyjny orzekł, że: „art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 205, poz. 1365, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 149, poz. 887, Nr 168, poz. 1001, Nr 187, poz. 1112 i Nr 205, poz. 1203 oraz z 2012 r. poz. 118 i 251), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (...)”.

Sąd Okręgowy w rozważaniach prawnych odwołał się do treści art. 399, art. 401¹, art. 407 § 1 k.p.c. Wskazał, że kwestią do rozstrzygnięcia było w istocie ustalenie okresu, a w tym również - daty początkowej, od której organ rentowy był zobowiązany do wypłaty emerytury należnej K. Z., biorąc przy tym oczywiście pod uwagę treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12.

Sąd I instancji wskazał, że dla rozpoznania niniejszej skargi istotne okazało się stanowisko Sądu Najwyższego, które Sąd w całości zaaprobował, a mianowicie, że: „(...) jest oczywiste, że wznowienie postępowania w takich sytuacjach ma doprowadzić do sanacji postępowania sądowego (lub administracyjnego) opartego na niekonstytucyjnym akcie prawnym. Należy tym samym przyjąć, że po wznowieniu postępowania będzie się ono toczyć z pominięciem tych niekonstytucyjnych przepisów. W przeciwnym bowiem razie nieracjonalne byłoby dopuszczenie do wznowienia postępowania, które miałyby się toczyć na podstawie niekonstytucyjnego aktu prawnego, chociaż przez pewien czas

obowiązującego (podkreślenie własne). Gdy natomiast chodzi o postępowanie sądowe, toczące się po stwierdzeniu przez Trybunał Konstytucyjny utraty mocy obowiązującej przepisu, lecz dotyczące roszczeń z okresu sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, to sąd ani nie narusza kompetencji tego organu, ani nie wykracza poza swoje kompetencje, gdy nie stosuje aktu normatywnego uznanego za sprzeczny z Konstytucją. Przeciwnie, działa niejako

w poszanowaniu dla orzeczenia tego organu. Ponadto sąd rozstrzyga o roszczeniach z zakresu sprzed utraty mocy obowiązującej przepisu, będąc zobowiązany, a zarazem uprawniony do zbadania zgodności przepisów, które powinien zastosować, z aktami wyższego rzędu. Jeżeli więc sąd nie stosuje niekonstytucyjnych przepisów, to sytuacja będzie taka, jaka pojawia się przy wznowieniu postępowania. Poza tym, skoro stwierdzona przez Trybunał Konstytucyjny niekonstytucyjność przepisu jest wystarczającą przesłanką do wznowienia postępowania, to tym samym należy ją uznać za wystarczającą podstawę do niezastosowania przepisu wtedy, gdy nie doszło do wydania przez sąd prawomocnego orzeczenia z uwagi na to, że postępowanie takie nie zostało w ogóle wszczęte".

Zdaniem Sądu Okręgowego skarga o wznowienie postępowania była zasadna. Treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12 przesądzała bowiem o tym, że w istocie ubezpieczona miała rację twierdząc, że wskazane przez nią przepisy ustawy, na mocy których zawieszono jej prawo do emerytury, były w jej przypadku i w okolicznościach faktycznych tej konkretnej sprawy niezgodne z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W ocenie Sądu I instancji organ rentowy niezasadnie wznowił wypłatę emerytury ubezpieczonej dopiero od dnia 22 listopada 2012 r. Sąd Okręgowy bowiem, podzielając stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone m. in. w uchwale z dnia 23 stycznia 2001 r.,

III ZP 30/00 stwierdził, że w istocie rację ma skarżąca domagając się wypłaty przedmiotowej emerytury od dnia 1 października 2011 r. Wtedy bowiem wstrzymano ubezpieczonej prawo do emerytury, ze względu na ówczesne brzmienie i obowiązywanie przepisów art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw. Wstrzymując wypłatę emerytury, pozwany wskazał bowiem właśnie na treść art. 28 powołanej wyżej ustawy i podał, że: zgodnie, z tym artykułem, do emerytur przyznanych uprzednio, przepisy ustawy o emeryturach i rentach

z FUS (a zatem także art. 103a), stosuje się poczynając od dnia 1 października 2011 r.

W ocenie Sądu I instancji przepisy art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz

z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (...) dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., nie powinny być - ze względu na treść wyżej wspomnianego wyroku Trybunału Konstytucyjnego - stosowane przez sąd w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

W konsekwencji - datą, od której powinna być wypłacana emerytura na rzecz skarżącej jest data, z którą wstrzymano jej tę wypłatę, czyli 1 października 2011 r. K. Z. nabyła prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, zatem w stosunku do niej zastosowanie znajduje właśnie treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r

W świetle powyższego Sąd Okręgowy na podstawie art. 412 § 2 k.p.c. orzekł, jak w punkcie pierwszym sentencji wyroku.

Wobec faktu, że pozwany decyzją z dnia 15 lutego 2013 r. wznowił ubezpieczonej wypłatę emerytury od dnia 22 listopada 2012 r. w tej części, tj. za okres następujący właśnie od tego dnia, Sąd Okręgowy w punkcie drugim wyroku - w pozostałym zakresie postępowanie umorzył na podstawie art. 477¹³ k.p.c.

Apelację od wyroku wywiódł organ rentowy zaskarżając go w całości i zarzucając mu: naruszenie art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz przepisów prawa procesowego, tj. art. 412 § 2 k.p.c. i art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

W konsekwencji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu apelacji pozwany podniósł, że ubezpieczona nabyła prawa do emerytury od dnia 3 września 2008 r. Wskazał również, że zgodnie z art. 190 ust.

3 Konstytucji RP orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i z tym dniem następuje utrata mocy obowiązującej aktu normatywnego, którego dotyczy orzeczenie Trybunału. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r.

(K 2/2012) został ogłoszony w Dzienniku Ustaw z 2012 r., poz. 1285 w dniu 22 listopada 2012 r. i począwszy od tego dnia utracił moc prawną art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Trybunał Konstytucyjny nie wskazał ani w wyroku, ani w jego uzasadnieniu innej daty utraty mocy prawnej wskazanych wyżej przepisów. Tym samym wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. nie ma zastosowania do przypadającego przed dniem

22 listopada 2012 r. okresu zawieszenia emerytur na podstawie przepisu art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy emerytalnej. Zdaniem pozwanego zaskarżoną decyzją z dnia prawidłowo wznowiono ubezpieczonej wypłatę emerytury od dnia 22 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja organu rentowego zasługiwała na uwzględnienie skutkując zmianą punktu pierwszego zaskarżonego wyroku, ale z innych przyczyn niż wskazane w jej uzasadnieniu.

Sąd drugiej instancji może zmienić wyrok sądu pierwszoinstancyjnego mimo braku własnych ustaleń faktycznych, odmiennych od ustaleń sądu pierwszej instancji. Może to być następstwem odmiennej oceny przez Sąd odwoławczy przeprowadzonych dowodów, może jednak być również konsekwencją dokonania przez Sąd drugiej instancji odmiennej oceny materialnoprawnej ustalonych faktów, jak miało to miejsce w rozpoznawanej sprawie.

Sąd Apelacyjny uznał bowiem, że Sąd Okręgowy dokonując oceny skutków wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12 (Dz.U. z 2012 r., poz. 1285)

w kontekście podstawy wznowienia postępowania zakończonemu prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 16 lutego 2012 r. w sprawie VI U 3303/11 pominął,

że wnioskodawczyni K. Z. nabyła prawo do emerytury od dnia

3 września 2008 r. (decyzja pozwanego z dnia z dnia 15 września 2008 r. - k. 27-28 a.e.).

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r. w sprawie K 2/12,

OTK-A 2012/10/121 orzekł, że „art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy

o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz

z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy emerytalnej, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia

2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa

i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”.

Oceniając skutki wyroku, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury, nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły

to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. W stosunku do tych osób przepis art. 28 cytowanej ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych w zakresie

w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy emeryturach i rentach z FUS utracił moc z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw, czyli z dniem 22 listopada 2012 r. (Dz.U. z 2012 r., poz. 1285).

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 26 listopada 2013 r., II UK 352/13 (niepubl.) wskazał, że w postanowieniu z 24 kwietnia 2013 r., II UK 299/12 (niepubl.) stwierdził,

że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie ma zastosowania do osób, które nabyły

to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Podobnie orzekły Sądy Apelacyjne (zob. wyroki Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 24 kwietnia 2013 r., III AUa 974/12, LEX nr 1316284, 9 kwietnia 2013 r., III AUa 975/12, LEX nr 1322707, Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 27 marca 2013 r., III AUa 212/13, LEX nr 1314786, Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 17 kwietnia 2013 r., III AUa 1448/12, LEX nr 1322572).

Skutkiem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12 jest utrata mocy art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726) z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Oznacza to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą – jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły prawo do emerytury w okresie od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r.

Zatem uznać należało, że przedmiotowe rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego nie znajduje zastosowania do skarżącej, zważywszy, że miała ona prawo do emerytury ustalone decyzją organu rentowego od 3 września 2008 r., a więc przed 8 stycznia 2009 r., tj. w stanie prawnym, w którym obowiązywał przepis art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach

i rentach z FUS, będący w swej treści odpowiednikiem aktualnie obowiązującego art. 103a ustawy emerytalnej. Przepis ten stanowił, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał ją bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Z powyższego wynika, że w reżimie prawnym, w którym wnioskodawczyni nabyła prawo do świadczenia emerytalnego, nie było możliwości, podobnie jak obecnie, pobierania tego świadczenia bez rozwiązania stosunku pracy z ostatnim pracodawcą, na rzecz którego ubezpieczona wykonywała zatrudnienie po wydaniu decyzji ustalającej prawo do emerytury. Dlatego też wypłata emerytury skarżącej została zawieszona, a podjęcie wypłaty mogło nastąpić dopiero w lutym 2009 r., w związku

z uchynieniem przepisu art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a co za tym idzie, na podsatwiewniosku o podjęcie wypłaty emerytury bez potrzeby rozwiązywania stosunku pracy. Wskazać należy, że Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się także w kwestii zgodności z Konstytucją przepisu art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, obowiązującego od dnia 1 lipca 2000 r.

do 7 stycznia 2009 r., na podstawie którego zawieszono apelującej wypłatę emerytury

w 2008 r. W wyroku z dnia 7 lutego 2006 r., SK 45/04, (OTKA 2006, Nr 2, poz. 15) Trybunał uznał, że przepis ten jest zgodny z Konstytucją, nie narusza zasady zaufania do państwa

i stanowionego przez nie prawa, zasady niedziałania prawa wstecz, zasady ochrony praw nabytych, czy obowiązku wprowadzania zmian do systemu prawnego z zachowaniem odpowiedniego *vacatio legis*.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny uznał, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego nie odnosi się do sytuacji ubezpieczonej, wobec której w dniu nabycia prawa do emerytury, jak i od 1 października 2011 r. obowiązywały analogiczne zasady. Przepisy wykluczały możliwość łącznego pobierania emerytury i wynagrodzenia z tytułu kontynuowanego stosunku pracy. W przypadku ubezpieczonej art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw nie miał w ogóle zastosowania. Należy też podkreślić, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12, nie stwierdził niekonstytucyjności przepisu art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 412 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

SSA M. Sałańska-Szumakowicz SSA I. Krzeczowska-Lasoń SSA G. Horbulewicz